

Orthopädie
1922. AUGUSZTUS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LXI. ÉVF.

KÖZLÖNYE

15—16. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 15-én.

* Előfizetési díj egy évre 160 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 K alapítványt tettek, valamint a rendes tagok az esedékes alap. kamat, illetőleg 20 K évi tagsági díj, valamint az 1922. évre a 2000 K-nál kevesebbet alapított alapító tagokra kivetett 120 K, illetőleg a rendes tagokra kivetett 140 K pótdíj fejében kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 K-nál kevesebbet alapítottak, ezenfelül 10 K-t fizetnek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

← A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek. →

(Telefon: 37—22.)

Vadas Jenő

(1857—1922)

Sulyosan sújtja a sors keze a magyar erdőgazdaságot. Ezernyi nyílt sebből folyik a vére, és tetőzi keserveinket, hogy rövid egymásutánban dőlnek ki legjobbjaink. *Horváth Sándor*-ban a gyakorlati erdőgazdaság legutóbbi három évtizedének vezéralakját sirattuk, az őt oly gyorsan követő jó barátjában, *Vadas Jenő*-ben az erdőgazdasági tudománynak, a szakoktatásnak, a szakbeli kutatásnak szintén három évtizeden át volt vezetőjét gyászoljuk.

Vadas Jenő a sors kegyeltje volt, csak életének legvégén fordult az el tőle. Az ember sorsát intéző hatalmak már a bölcsőjébe oly tulajdonságokat raktak, amikkel csak kedvenceiket ruházzák fel. Jóságot és szellemet sugárzó derűs kék szeme, megnyerő, kedves modora, nyugodt és biztos fellépése, daliás alakja már a futólagos ismerkedésnél is lebilincselte azt, aki vele szemben állott, aki pedig közelebről megismerte, látta, hogy ezekhez a kiváló külső tulajdonságokhoz még kiválóbb belső értékek tár-

sultak. Ragyogó szónoki készség, széleskörű tudás, mély gondolkodás, éles bírálat és beható megfigyelőképesség jellemezték *Vadas Jenőt* mint tudóst és tanárt, mint ember pedig fáradhatatlan munkásság, kötelességtudás, ernyedetlen szorgalom és kitartás, emellett igazságosság és jóság voltak jellemének alapvető tulajdonságai.

A mai erdőmérnök-nemzedék legnagyobb része már az ő tanítványa volt, mindnyájan végtelen szeretettel, tisztelettel és ragaszkodással csüngtünk kimagasló személyiségén.

Munkásságát, érdemeit, tudását és ragyogó írói képességét hirdetik irodalmi művei, melyek közül keltő pályanyertes volt. Első munkáját „A tölgyerdők neveléséről” (1888.) már díj koszorúzza, pályadíjat nyert az „Erdőműveléstan”-a is (1898., ill. 1921.). Ezek, továbbá „Az árvédelmi füzesek telepítése és művelése”, „Az erdészeti akadémia története” (1896.) és „Az ákác monographiája” (1911.) voltak önálló nagyobb munkái, emellett számtalan cikket írt szaklapjainkba és ismételten tartott nyilvános előadást aktuális szakkérdésekről, az „Erdészeti Kísérletek”-nek pedig elejétől fogva szerkesztője volt. „Az ákác monographiája” megjelent németül is (1914.), kisebb-nagyobb cikkei úgy német, mint francia szaklapokban láttak napvilágot. Tanári működésének jellemzésére talán elegendő, ha felemlitem, hogy *Vadas Jenő* még akkor is, amikor már 30 éves tanári mult állott a háta mögött, minden egyes iskolai előadására külön készült és minden egyes előadása gondosan kidolgozott művészi szónoklat volt.

Legkiválóbb alkotása, élete munkája, a magyar erdészeti tudományos kutatás megteremtése, ami külsőleg az erdészeti kísérleti állomás megszervezésében és annak folyóiratában, az „Erdészeti Kísérletek”-ben jutott kifejezésre. A magyar erdészeti kísérletügy *Vadas Jenő*nek legsajátosabb alkotása, amely teljességgel viseli egyéniségének bélyegét. De nemcsak megalkotta a magyar erdészeti kísérletügyet, hanem kivitte azt a külföld ítélőszéke elé is, ahol ismételten résztvevett az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének kongresszusain. Hogy mily eredménnyel, az kitűnik abból, hogy az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetsége őt az 1910. évi belgiumi VI. kongresszusán egyhangulag elnökévé választotta.

De éppen legnagyobb alkotása, az erdészeti kísérletügy körül támadt *Vadas* Jenő életének tragikuma.

A kísérletügy volt legkedvesebb foglalkozása. Életének gazdag tapasztalatait, nagy tudását, hatalmas munkaerejét 1898 óta legnagyobbbrészt erre fordította és nyugodt, büszke öntudattal várta 1914-ben azt a pillanatot, hogy 16 évi munkásság után mindazokat az alkotásokat, amiket a Kárpátok fenyveseiben, a Mezőség kopár, szakadékos lejtőin, az Alföld forró homoktengereiben hosszú évek kitartó munkájával megteremtett, bemutathassa hazai és a világ minden tájáról ideseregrendő külföldi szaktekintélyek, az erdőgazdasági tudomány kimagasló vezérférfiai előtt az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének VII. kongresszusa alkalmával.

Akiknek részük volt ebben a munkában, tudjuk, hogy *Vadas* Jenőnek is, a magyar erdőgazdaságnak is örök dicsőségére vált volna ez a nagy szemle, de a sors az utolsó pillanatban megfosztotta őt nagy munkájának jutalmától. Amikor már minden készen állott, akkor csapott le a háboru villáma és szétzúzta *Vadas* Jenő reményeit és álmait. Jöttek a háborus évek lázas izgalmai, a remény és kétségbeesés hulláma és végül a megsemmisülés! *Vadas* Jenőnek a hazáért dobogó szíve, a hazájáért aggódó elméje az utolsó pillanatig nem tudott hinni hazánk szétdarabolásának szörnyű valóságában és kimondhatatlanul szenvedett a gyászos események sulya alatt.

Kétségbeesve szemlélte mindenekfelett szeretett hazájának összeomlását, végtelen keserőséggel nézte főiskolánk és kísérleti állomásunk kifosztását, pusztulását. A kegyetlen sors nemcsak álmait és reményeit törte össze, hanem megfosztotta még eddigi alkotásaitól is. Azok a nagyszabású kísérleti területek, amelyeket *Vadas* Jenő akaratereje teremtet meg, amelyek nemcsak a legszigorubb kritika előtt is helyt állanak, hanem a magyar erdőgazdaságban egyenesen kulturtörténelmi értékkel bírnak, amelyeket oly szívesen bejárt, hogy alkotásában gyönyörűséget leljen és kutassa rajtuk a természet gondosan őrzött titkait, nehezen megfejthető rejtélyeit és örök törvényeit: azok mind elvesztek az ő számára és a mi számunkra; csak egy maradt meg: a gödöllői József főherczeg arboretum! Onnan téptük az örökzöld ágakat,

amiket koszoruba fontunk, hogy utolsó megmaradt alkotásának jelképe és emléke vele együtt pihenjen az anyaföld ölén.

Látnia kellett, hogy amit hosszú évek fáradságos munkájával megteremtett, egymásután összeomlott. Meg kellett szüntetnie a viszonyok kényszere alatt a kísérleti állomás folyóiratát, amelyet Ő hívott életbe és gondos szeretettel táplált és éltetett husz teljes éven keresztül és amely tanuságot tett a világ előtt arról a fáradhatatlan munkáról, amellyel *Vadas* Jenő összehordta a köveket az ő alkotásához.

Végül kiűzték őt is a tudomány csarnokaiból, azokból a csarnokokból, amelyekben három évtizeden át dolgozott, tervezett, alkotott; kiűzték irodájából, lakásából, elvették tőle kedvencz szórakozásának, egyetlen szenvedélyének, a vadászatnak lehetőségét és elkergették a reichauí völgyben levő vadásztanyából, az utolsó helyről, ahová a gondoktól és aggodalomtól elgyötörve pihenni járt és ahol régebben gyakran és oly szívesen és örömmel időzött. A kegyetlen sors a száműzetés, a hontalanság és hajléktalanság keserű kenyerére szorította éveken keresztül, nélkülözésekre kényszerítette akkor, amikor már az alattomos kór örölte szervezetét és amikor nehéz munkában töltött élet után szüksége lett volna a gondnélküli pihenésre.

Nem csoda, hogyha a sok keserűség, bánat, csalódás és a súlyos kór megtörte az Ő erős akaratát, az Ő szívós, kemény szervezetét is és idő előtt összeroskadva, visszatért az anyaföld ölébe.

Keserű iróniája a sorsnak, hogy éppen akkor hunyta le *Vadas* Jenő szemeit örökre, amikor főiskolánk és kísérleti állomásunk ismét megfelelő hajlékhoz jut és bizton reméljük, hogy még ebben az évben sokat hányatott szakoktatásunkat és tudományos kutatásunkat ismét felépíthetjük úgy, hogy jövő fejlődése biztosítva lesz.

Vadas Jenő emlékét mindenkor szeretettel fogjuk megőrizni és kegyeletünk adóját avval fogjuk leghivebben leróni, ha rombadőlt alkotásait úgy építjük újra, hogy annak minden köve *Vadas* Jenő szellemét és emlékét hirdesse.

*

Vadas Jenő született 1857-ben Felső-Hámorban, Miskolcz mellett. Középiskoláit Miskolczon és a selmeczbányai ev. lyceum-

ban végezte, 1874-ben letett érettségi vizsgája után ugyanott látogatta az erdészeti akadémia erdőmérnöki szakosztályát, amelyet 1878-ban végzett el. Már a főiskolán kitűnt társai közül és néhány kortársával együtt, zsinóros magyar ruhában járva, hatalmas propagandát fejtett ki a német diákélet megmagyarosítása körül. A főiskola után 1878-ban Máramarosba került, onnan 1881-ben a földművelésügyi minisztériumba, majd 1882-ben a felvidékre, ahol az óvizi erdőgondnokságot vette át és vezette 1885-ig.

Innen az újonnan létesített vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskolához került igazgatónak és ebben a munkakörében megvetette alapját annak a fejlődésnek, amelyet a szintén nemrég elhunyt *Török Sándor* épített ki teljesen.

1891-ben az erdészeti akadémián átvette az erdőművelés, erdővédelem, állattan és növénytan előadását. Ennek a nagyon heterogén tárgyakból összeállított és túl nagy munkakört felölelő tanszéknek sok teendője mellett nem hanyagolta el az erdészeti irodalmat sem és időt szakított arra is, hogy előkészítse az erdészeti tudományos kutatás megszervezését. 1892-ben az erdészeti kísérleti állomások szervezetének tanulmányozása végett külföldre ment gróf *Bethlen* András megbízásából, onnan visszatérve „Szervezzük meg a magyar erdészeti kísérletügyet” című cikkében számolt be kiküldetésének eredményéről; ebben a magyar erdészeti kísérletügynek azt a szervezetét javasolta, amely később életbe is lépett és amely kisebb változtatásokkal 1921-ig érvényben maradt. A magyar erdészeti kísérleti állomások *Vadas* Jenő vezetésével az 1898-ik évben kezdték meg működésüket, amely az ő fáradhatatlan munkája nyomán mind nagyobb és nagyobb terjedelmet öltött, míg csak a háború és az azt követő pusztulás a fejlődést meg nem állította és az elért eredmények jó részét megsemmisítette.

A főiskolai tanszékben *Vadas* Jenő, kimagasló pedagógiai munkáján kívül, sok üdvös reformot hajtott végre, ismételt rektorsága idején a főiskola szervezetében is sok és czélszerű változtatást eszközölt és minden erejével azon volt, hogy szakoktatásunkat a régi, középiskolai jelleggel bíró szervezetéből modern, egyetemi színvonalon álló alakba vezesse át. Ha nem is sikerült minden tervét és törekvését teljesedésre vinnie, de mindenesetre hatalmas lépéssel vitte előbbre évről-évre a magyar erdészeti szakoktatást

és tudományos kutatást és úgy hazánkban, mint a külföldön tiszteletet és becsületet szerzett az erdőmérnöki főiskola és az erdészeti kísérleti állomás nevének.

A kormány méltányolva érdemeit, az 1891-ik évben II. o., 1904-ben I. o. rendes tanárrá léptette elő, majd Őfelsége 1910-ben a miniszteri tanácsosi czimmel és jelleggel tüntette ki, 1918-ban pedig miniszteri tanácsossá nevezte ki.

Nagyon gyakran szerepelt *Vadas* Jenő úgy a főiskola, mint a kísérleti állomás képviselőjében hazánk nagy közönsége és a külföld előtt. Hazai és külföldi kongresszusokon, kiállításokon, tudományos értekezleteken számtalan esetben vett részt és a társadalmi mozgalmakban is mindig irányító és vezető szerepe volt. Halála pótolhatatlan veszteségünket jelenti, mert ha tudunk is helyére új embert állítani, betölteni az ő helyét nem fogjuk tudni sohasem.

Az orvosok véleménye szerint körülbelül 3—4 évvel ezelőtt kezdődhetett *Vadas* Jenő betegsége, amelynek tünetei különösen egy év óta szembetűnőek lettek és végül súlyos műtétet követeltek. Bár a műtét maga már majdnem reménytelen állapotot mutatott, feltűnő javulás állott be annak nyomán és jogosnak látszott a remény, hogy hatalmas életereje legyőzi a kórt, amidőn váratlanul láz jelentkezett, amelynek a legyengült test nem tudott ellenállani. Csendesen, fájdalom nélkül szenderült este álomba, amelyből már nem ébredt fel.

Temetésén — kiterjedt rokonságán kívül — nagy tömegben vettek részt szaktársai és tanítványai, képviselve volt és koszorúval adózott emlékének a földmivelésügyi és a pénzügyminisztérium, az Országos Erdészeti Egyesület, a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola, az Erdészeti Kísérleti Állomás, résztvett a Meteorológiai és Földmágnassági Intézet tisztviselői kara és egyéb rokon tudományos intézetek. Temetésén — a budapesti farkasréti temetőben — nélkülöznünk kellett alma materünk halottjainak tradícionális szertartását és a család határozott kívánságára elmaradtak a bucsuztatók is, csak az ifjuság képviselője adózott rövid beszédben elhunyt tanárunk és szaktársunk emlékének. Éppen ezért a főiskola tanácsa elhatározta, hogy új helyiségeinek elfoglalása után *Vadas* Jenőhöz méltó módon fogja emlékét megünnepelni és kegyeletének adóját leróni.

(R.)